

Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Üzerine Güncel Çalışmalarla İlgili Bir İçerik Analizi

A Content Analysis Of Current Studies On Peer Bullying In The Preschool Period

ÖZET

Peer bullying in the preschool period refers to the situation in which young children behave aggressively towards each other and these behaviors have negative effects on other children. This type of bullying behavior occurs when there is an imbalance of power and one child repeatedly engages in aggressive actions such as harming, threatening, teasing, or excluding another. This type of bullying can also be seen in preschool children's social interactions and games. For example, situations such as a child insulting another child in the game, excluding him from the game, or cheating in the game are examples of peer bullying. This type of behavior in children can often be difficult to understand and can manifest in different ways. Parents and educators should recognize such situations and take necessary precautions to support children's emotional and social development. Emphasizing values such as empathy, sharing and respect in education can help children develop their emotional skills and contribute to the prevention of peer bullying. It is also important to teach children empathy, cooperation and conflict resolution skills. The aim of this study is to comprehensively and holistically analyze the studies conducted on peer bullying in the preschool period in Turkey between 2019 and 2023, to determine the trend in the field of peer bullying in the preschool period, and to reveal the similarities and differences of the studies conducted on peer bullying in the preschool period. Within the scope of the study, the data obtained from the articles examined with the content analysis technique were analyzed using descriptive statistical methods (percentage and frequency analysis). According to the main findings, the studies discussed were mostly in the article type, the most studies were published in 2021, the most used keyword in the studies was preschool, quantitative research was more preferred, scales were used the most as a data collection tool, and the sample was mostly It was concluded that children were selected and One-Way ANOVA was mostly used as the data analysis technique.

Anahtar Kelimeler: Preschool, Peer Bullying, Content Analysis

ABSTRACT

Peer bullying in the preschool period refers to the situation in which young children behave aggressively towards each other and these behaviors have negative effects on other children. This type of bullying behavior occurs when there is an imbalance of power and one child repeatedly engages in aggressive actions such as harming, threatening, teasing, or excluding another. This type of bullying can also be seen in preschool children's social interactions and games. For example, situations such as a child insulting another child in the game, excluding him from the game, or cheating in the game are examples of peer bullying. This type of behavior in children can often be difficult to understand and can manifest in different ways. Parents and educators should recognize such situations and take necessary precautions to support children's emotional and social development. Emphasizing values such as empathy, sharing and respect in education can help children develop their emotional skills and contribute to the prevention of peer bullying. It is also important to teach children empathy, cooperation and conflict resolution skills. The aim of this study is to comprehensively and holistically analyze the studies conducted on peer bullying in the preschool period in Turkey between 2019 and 2023, to determine the trend in the field of peer bullying in the preschool period, and to reveal the similarities and differences of the studies conducted on peer bullying in the preschool period. Within the scope of the study, the data obtained from the articles examined with the content analysis technique were analyzed using descriptive statistical methods (percentage and frequency analysis). According to the main findings, the studies discussed were mostly in the article type, the most studies were published in 2021, the most used keyword in the studies was preschool, quantitative research was more preferred, scales were used the most as a data collection tool, and the sample was mostly It was concluded that children were selected and One-Way ANOVA was mostly used as the data analysis technique.

Keywords: Preschool, Peer Bullying, Content Analysis

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerinin en hızlı ilerlediği evrelerden biridir. Bu dönemde, yaşanan deneyimlerin uzun vadeli etkileri bulunmaktadır. Çocukların deneyimlerinde en büyük etken, aileleri sonrasında düzenli ve uzun süreli sosyal etkileşim içinde oldukları akranlarıdır. Akranlar, rehberlik etmelerinin yanı sıra fiziksel, sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimleri üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Bu akran ilişkilerinin niteliği, çocukların gelecek yıllardaki sosyal ve duygusal gelişimleri ile psikolojik sağlıkları üzerinde belirleyici bir rol oynayabilir (Gülay-Ogelman, 2018). İletişim, bireyin doğduğu anda sahip olduğu bir özelliktir. Fakat bireyin yaşamı boyunca şiddet içeren olaylar, iletişimini ve sosyalleşmesini etkileyebilir (Pınarcık, 2017).

Celal Yıldız¹ 
Serkan Yılmaz² 
Ahmet Yılmaz³ 
Niyazi Karan⁴ 
Hikmet Atış⁵ 
Hasan Aygün⁶ 

How to Cite This Article

Yıldız, C., Yılmaz, S., Yılmaz, A., Karan, N. Atış, H., Atış, H. & Aygün, H. (2023). "Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Üzerine Güncel Çalışmalarla İlgili Bir İçerik Analizi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:117; pp:9134-9138. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72602>

Arrival: 22 July 2023

Published: 30 November 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Okul Müdürü, Mahmut Şevket Paşa Ortaokulu, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0004-6799-3171

² Okul Müdürü, Talatpaşa Ortaokulu, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0004-7538-9724

³ Okul Müdürü, Talatpaşa İlkokulu, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0004-6411-5840

⁴ Okul Müdürü, Kurtuluş Şehit Nuri Şener Ortaokulu, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0005-4645-0108

⁵ Okul Müdürü, 50.Yıl Süheyla Artam İlkokulu, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0002-4630-5021

⁶ Okul Müdürü, 100.Yıl Mustafa Kemal İlkokulu, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0009-0007-0108-8621

Okul öncesi dönem, çocukların saldırgan davranışlarının önlenebileceği, temel davranışların ve alışkanlıkların kazanıldığı kritik bir dönem olarak kabul edilir (Uysal ve Dinçer, 2011). Okul öncesi dönemdeki akran ilişkilerinin, yaşam boyu kısa ve uzun vadeli etkileri olduğu bilinmektedir (Şen, 2009).

Çocuğun yaşadığı olumsuz deneyimler, gelişim süreçlerinden kaynaklanan bir etki yaratarak çocuğun benlik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu tür olumsuz akran etkileşimleri, çocuğun dışlanması veya dalga geçilmesi gibi durumlar şeklinde ortaya çıkabilir. Bu tür etkileşimlerde çocuğun iletişim tarzları ve yaklaşımları önemlidir. Çocuklar, üç yaşından sonra anaokulu ve kreş gibi yerlerde akranlarıyla büyük bir zaman dilimini geçirmektedir. Bu nedenle, çocukların kişilik oluşumu ve gelişiminde akran etkileşimi ve ilişkilerinin önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu dönemde yaşanan etkiler, gelecekteki yaşam dönemlerinde de devam etmektedir (Özdemir vd., 2012).

Okul öncesi dönemde yaşanan olumsuz akran ilişkilerinden biri de akran zorbalığıdır. Okul öncesi dönemde yaşanan zorbalık ve saldırgan davranışlar, çocukların uzun ya da kısa vadeli akademik, sosyal-duygusal ve bilişsel problemler yaşamaları ile ilişkilendirilmiştir. Bu tür olumsuz deneyimlerin çocukların genel gelişimlerini, özsaygılarını, sosyal ilişkilerini ve okula uyumlarını olumsuz etkileyebileceği belirtilmektedir. Bu nedenle okul öncesi dönemde zorbalık ve saldırgan davranışların önlenmesi ve bu tür durumların erken müdahale ile ele alınması son derece önemlidir (Humphrey ve Crisp, 2008). Olweus zorbalığı, bir kişinin başka kişi ya da gruplar tarafından zaman içinde sürekli olarak tekrarlanan istenmeyen olumsuz davranışlara maruz kalma durumu olarak tanımlanmıştır. Ona göre zorbalık, incitmek, zarar vermek gibi olumsuz davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu olumsuz davranışlar arasında fiziksel saldırı, aşağılamak, küçük düşürmek, grup tarafından dışlanmak vb. yer almaktadır. Yapılan bir eylemin zorbalık olarak tanımlanması için de kişiler arasında güç dengesizliğinin olması gerekmektedir (Olweus, 1994). Finnegan ve ekibinin (1998: 1076) tanımına göre akran zorbalığı, iki birey arasında yaşanan bir durumu ifade eder. Bu durumda, bir birey saldırgan bir tutumda bulunurken diğer birey ise mağdur konumunda olur. Saldırgan birey, kurbanını bilinçli bir şekilde baskı altına alarak, ona sıkıntı ve acı verme niyetindedir ve bu durum zorbalık olarak nitelendirilir. Eğer zorbanın kurbanının acı çekmesinden zevk aldığı bu durum göz ardı edilirse, bu sürecin uzun süreli saldırganlık durumuna dönüşeceği belirtilmiştir (Akduman, 2012).

Son yıllarda, birçok kültürde giderek artan bir şekilde görülen akran zorbalığı, uzun yıllar boyunca büyüme ve gelişmenin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Akran zorbalığı konusu pek çok araştırmacı tarafından incelenmiş ve olumsuz etkileri daha net ve belirgin bir şekilde açığa çıkarılmıştır (Finnegan vd., 1998). Zorbalık olgusuna karşı Türkiye ve dünya genelinde artan bir farkındalık bulunmaktadır; çünkü zorbalığın erken yaşlarda başladığı tespit edilmiştir (Çınkır ve Karaman-Kepeneci, 2003). Akran zorbalığı, alandaki çalışmalarda farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ancak, evrensel bir tanım konusunda ortak bir görüş sağlanamamıştır (Tattum, 1993). Akran zorbalığı, pek çok çocuğun karşılıklı olarak kasıtlı bir şekilde uyguladığı, güç dengesizliğinin hâkim olduğu ve sürekli saldırgan davranış modelidir (Yıldırım, 2012). Karşılaşılan bu ilişkiler, çocukların sosyal yönden pek çok becerilerini geliştirebileceği gibi, aynı zamanda akranlarına karşı zorba davranışlar sergilemeye ya da akranları tarafından zorba davranışlara maruz kalmalarına yol açabilir (Yalçıntaş, 2018).

Okul öncesi eğitim dönemi sadece olumlu sosyal ilişkilerin geliştiği bir dönem değil, aynı zamanda çocuklar arasında zorbalık davranışlarının da ortaya çıkabileceği bir dönemdir (Vlachou, Andreou, Botsoglou ve Didaskalou, 2011). Kochenderfer-Ladd ve Wardrop (2001) tarafından yapılan bir çalışmada, okul öncesi dönemden başlayarak üçüncü sınıfa kadar olan süreçte çocukların %60'ının en az bir kez başka çocuklar tarafından zorbalık davranışına maruz kaldığı raporlanmıştır. Bu bulgular, zorbalık davranışının yaygın olduğunu ve erken yaşlardan itibaren görülebileceğini göstermektedir. Perren'in (2000) belirttiği üzere, okul öncesi dönemde çocukların saldırganlık içeren zorbaca davranışlara maruz kalması, ilerleyen dönemlerde, özellikle okul çağında ve sonrasında yaşanan zorbalık davranışlarının nedeni olabilir. Bu dönemde yaşanan zorbalık deneyimleri, çocukların sosyal ilişkilerini şekillendirebilir ve bu olumsuz deneyimlerin etkileri ilerleyen yaşlarda devam edebilir. Bu nedenle, okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik zorbalıkla mücadele ve bu tür davranışların önlenmesi, ilerleyen dönemlerdeki olası zorbalık vakalarını azaltmada kritik bir rol oynayabilir.

Okul öncesi dönemde akran zorbalığını araştırmak, bu zorbalığın erken yaşlarda önlenmesi ve çocukların bu olumsuz etkilerden korunması açısından son derece önemlidir. Okul öncesi dönem, çocukların sosyal ilişkilerini şekillendirdikleri ve temel davranış kalıplarını oluşturdukları bir evredir. Bu nedenle bu dönemde akran zorbalığının etkilerini anlamak ve bu soruna etkili bir şekilde müdahale etmek, çocukların sağlıklı sosyal ilişkiler geliştirmeleri açısından kritik öneme sahiptir. Erken yaşlarda akran zorbalığına müdahale edilmesi, çocukların ilerleyen yaşamlarında olumlu sosyal etkileşimler geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu sebeple, okul öncesi dönemdeki zorbalık davranışlarını anlamak ve önlemek, gelecekte daha sağlıklı ve dengeli bireylerin yetişmesine katkı sağlayabilir (Tanrikulu, Kandemir-Özdiç ve Besnili, 2021). Okul öncesi dönem, çocukların saldırgan davranışlarının engellenebileceği, temel davranış ve alışkanlıkların kazanıldığı kritik bir dönem olarak öne

çıkılmaktadır (Uysal ve Dinçer, 2011). Bu kritik dönemin önemini göz önüne alan bu araştırma okul öncesi dönemde akran zorbalığı üzerine yapılmış olan güncel çalışmalara odaklanmıştır. Bu araştırma ile Türkiye’de 2019-2023 yılları arasında okul öncesi dönemde akran zorbalığı konusunda yapılan çalışmaların kapsamlı ve bütüncül bir şekilde analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma amacına uygun olduğundan bu çalışmada analiz yöntemi olarak betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi yöntemi ile nicel ve nitel araştırmalar ele alınarak alandaki genel eğilimler belirlenmektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014).

Çalışmanın Kapsamı

Araştırmanın dâhil etme kriterleri; çalışmaların okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili olması, 2019-2023 yılları arasında yayınlanmış olmasıdır. Bu kriterlere dayalı olarak yapılan tarama sonucunda ulaşılan 6 çalışmada araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın kapsamını, okul öncesi dönemde akran zorbalığı konusunda Türkiye’de 2019-2023 yılları arasında yayımlanan 6 araştırma oluşturmaktadır.

Veri Toplaması ve Analizi

Okul öncesi dönemde akran zorbalığı üzerine yapılan bu çalışmada, uzman görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapılarak okul öncesi dönemde akran zorbalığı konusundaki araştırmaları sınıflama formu oluşturulmuştur. Form, veri toplama aracı olarak kullanılmış ve içeriğinde yayın türü, yayın yılı, en sık kullanılan anahtar kelimeler, araştırma yöntemleri, örneklem grupları, veri toplama araçları ve veri analiz teknikleri gibi bilgiler bulunmaktadır. Doküman incelemesi, bu çalışmada tercih edilen veri toplama yöntemidir. Bu yöntemle, örneklem grubundaki makaleler ilgili dergilerin web sitelerinden pdf formatında bilgisayara aktarılmıştır. Ardından, bu makaleler okul öncesi dönemde akran zorbalığı konusundaki araştırmaları sınıflama formuna uygun şekilde bilgisayar ortamında kodlanmıştır. Verilerin kodlanma sürecinde, veri seti dikkatlice incelenerek ortaya çıkan kodlar üzerinde tekrar çalışılmış ve doğrulanmıştır. Çalışmanın kapsamında, içerik analiziyle incelenen makalelerden elde edilen veriler betimsel istatistiksel yöntemler (yüzde ve frekans analizi) kullanılarak çözümlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulgular bölümünde sırayla; yayın türüne göre dağılım, yıllara göre dağılım, en çok kullanılan anahtar kelimeler, çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri, örneklem, kullanılan veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerine bu bölümde yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaların Yayın Türleri

Yayın Türü	f	%
Makale	4	66,6
Tez	2	33,3
Toplam	6	100

Okul öncesi dönemde akran zorbalığı üzerine yapılmış çalışmaların 4’ü (%66,6) makale, 2’si (%33,3) ise tez şeklindedir. Bulgular incelendiğinde makale türü çalışmaların daha fazla olduğu (n=4) gözükmemektedir.

Tablo 2. Çalışmaların Yayın Yılları

Yıllar	f	%
2019	1	16,6
2021	3	50
2023	2	33,3
Toplam	6	100

Çalışmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında en fazla yayın 2021 yılında (n=3, %50) yapılmıştır. Yine 2022 yılında 2 (%33,3) yayın ve 2019 yılında 1 (%16,6) yayın yapılmıştır.

Tablo 3. Çalışmalarda En Fazla Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar kelimeler	f	%
Okul öncesi	5	45,4
Akran zorbalığı	4	36,3
Zorba	2	18,1
Toplam	11	100

Ele alınan çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelime “okul öncesi” (n=5, %45,4) şeklindedir. Bunun yanında en fazla kullanılan anahtar kelimeler; “akran zorbalığı” (n=4, %36,3) ve “zorba” (n=2, %18,1) şeklindedir.

Tablo 4. Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Araştırma Yöntemleri	f	%
Nicel	5	83,3
Nitel	1	16,6
Toplam	6	100

İncelenen çalışmaların 5 tanesinde nicel yöntem (%83,3) tercih edilirken 1 tanesinde nitel yöntem (%18,1) tercih edilmiştir.

Tablo 5. Çalışmaların Örneklem Grupları

Örneklem grupları	f	%
Çocuklar	4	66,6
Öğretmenler	1	16,6
Doküman	1	16,6
Toplam	6	100

Çalışmalarda en fazla tercih edilen örneklem grubu çocuklardır (n=4, %66,6). Yine tercih edilen diğer örneklem grupları öğretmenler (n=1, % 16,6) ve doküman (n=1, % 16,6) şeklindedir.

Tablo 6. Çalışmaların Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	f	%
Ölçek	5	83,3
Doküman inceleme formu	1	16,6
Toplam	6	100

Çalışmalarda en fazla kullanılan ölçme aracı ölçektir (n=5, % 83,3). Çalışmaların 1 tanesinde de Doküman inceleme formu (%16,6) kullanılmıştır.

Tablo 7. Çalışmaların Veri Analiz Yöntemleri

Veri analiz teknikleri	f	%
Tek Yönlü ANOVA	3	27,2
Kruskal Wallis	2	18,1
Mann Whitney U	2	18,1
İçerik Analizi	1	9
T-Testi	1	9
CHAID Analizi	1	9
Spearman Brown Korelasyon Analizi	1	9
Toplam	11	100

Çalışmalarda en fazla kullanılan veri analiz tekniği Tek yönlü ANOVA'dır (n=3, % 27,2). Diğer veri analiz teknikleri Kruskal Wallis (n=2, % 18,1), Mann Whitney U (n=2, % 18,1), İçerik analizi (n=1, % 9), T testi CHAID analizi (n=1, % 9) ve Spearman Brown korelasyon analizi (n=1, % 9) şeklindedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Okul öncesi dönemde akran zorbalığı, çocukların gelişimini derinden etkileyen bir olgu olarak öne çıkar. Bu dönem, bireylerin sosyal beceriler kazanmaya başladığı ve duygusal temellerin atıldığı kritik bir evredir. Akran zorbalığı, erken yaşlarda başlayabilir ve ciddi sonuçlar doğurabilir. Zorbalığa maruz kalan çocuklar, duygusal travma yaşayabilir, özsaygılarını kaybedebilir ve okula uyum konusunda güçlükler yaşayabilirler. Ayrıca, bu tür negatif deneyimlerin ilerleyen yıllarda akademik başarıyı da etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle, okul öncesi dönemde akran zorbalığına yönelik farkındalık yaratmak, erken müdahale stratejileri geliştirmek ve çocuklara olumlu davranışlar kazandırmak, toplumun genel refahı ve bireylerin sağlıklı gelişimi açısından son derece önemlidir. Barankin ve Khanlou'a (2007) göre okul öncesi dönemde psikolojik olarak sağlam çocuklar, gelişimlerini destekleyen olumlu aile ve çevre koşullarıyla etkileşimli bir şekilde çalıştığında büyür ve gelişirler. Bu tür çocukların zorluklara dayanma ve üstesinden gelme, çevresindekilerden öğrenme ve sağlıklı yollarla gelişip başarılı olma olasılıkları daha yüksektir.

Bu araştırmaya dâhil edilen çalışmalar; yayın türüne göre dağılım, yıllara göre dağılım, en çok kullanılan anahtar kelimeler, çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri, örneklem, kullanılan veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerine göre ele alınmışlardır. Sıralanan bu kriterlere göre analizler sonrası sonuçlar elde edilmiştir. Okul öncesi dönemde akran zorbalığı üzerine yapılmış çalışmaların 4'ü makale, 2'si ise tez şeklindedir. Makale türü çalışmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Çalışmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında, en fazla yayın 3 tane ile 2021 yılında yapılmıştır. Yine 2022 yılında 2 yayın ve 2019 yılında 1 yayın yapılmıştır. Ele alınan çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelime "okul öncesi" şeklindedir. Bunun yanında en fazla kullanılan anahtar kelimeler; "akran zorbalığı" ve "zorba" şeklindedir.

İncelenen çalışmaların 5 tanesinde nicel yöntem tercih edilirken 1 tanesinde de nitel yöntem tercih edilmiştir. Çalışmalarda en fazla tercih edilen örneklem grubu çocuklardır. Yine tercih edilen diğer örneklem türleri öğretmenler ve doküman şeklindedir. Çalışmalarda en fazla kullanılan ölçme aracı ölçektir. Çalışmaların 1 tanesinde de Doküman inceleme formu kullanılmıştır. Çalışmalarda en fazla kullanılan veri analiz tekniği Tek Yönlü ANOVA'dır. Diğer veri analiz teknikleri Kruskal Wallis, Mann Whitney U, İçerik analizi, T testi CHAID analizi ve Spearman Brown korelasyon analizi şeklindedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- ✓ Araştırmada incelenecek çalışmaların daha geniş zaman aralığı içinde taranması daha fazla çalışmaya ulaşılmasını sağlayacaktır. Böylece daha geniş bir yelpazedeki çalışmalar hakkında inceleme yapılmış olacaktır.
- ✓ Çalışma türlerine göre karşılaştırma yapılabilir. Çalışma türlerine göre konuya bakış açısı değişmiş mi? Tartışılabilir.

KAYNAKÇA

Akduman, G. G. (2012). "Okul öncesi dönemde akran zorbalığının incelenmesi", *Journal of Society & Social Work*, 23(1):1-18.

Barankin, T. & Khanlou, N. (2007). *Growing Up Resilient: Ways To Build Resilience In Children And Youth*, Canada:CAMH.

Çınkır, Ş. ve Karaman-Kepeneci, Y. (2003). "Öğrenciler arası zorbalık", *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34:236-253.

Finnegan, R. A., Hodges. E. V., & Perry, D.G. (1998). "Victimization By Pers", *Journal Of Personality And Social Psychology*, 75:1076- 1086.

Gülay-Ogelman, H. (2018). *Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri*, Ankara, Eğiten Kitap.

Humphrey, G., & Crisp, B. R. (2008). "Bullying affects us too: parental responses to bullying at kindergarten", *Australasian Journal Of Early Childhood*, 33(1):45-49.

Kochenderfer-Ladd, B., & Wardrop, J. L. (2001). "Chronicity and instability of children's peer victimization experiences as predictors of loneliness and social satisfaction trajectories", *Child Development*, 72(1): 134-151.

Olweus, D., (1994). "Bullyin at school: basic facts and effects of a school based intervention program", *Journal Of Child Psycholog Psychiatry*, 35:1171-1190.

Özdemir, O., Güzel Özdemir, P. ve Kadak, M.T. (2012). "Kişilik gelişimi", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4):566-589.

Perren, S. (2000). "Kindergarten children involved in bullying: social behaviour", peer relationships, and social status. (Doctoral thesis). <https://sospais.files.wordpress.com/2010/05/bullying.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Pınarcık, Ö. (2017). "24-36 aylık çocukların okul zorbalığına yönelim düzeyleri", *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (12):40-58.

Şen, M. (2009). "3-6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi", *Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

Tanrıkulu, İ., Özdiñç, N. K. ve Besnili, Z. N. (2021). "Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ve okul yapısı ile ilgili değişkenlerin incelenmesi", *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3):857-873.

Tattum, D. (1993). (Ed). *Understanding And Managing Bullying*. Heinemann, England.

Uysal, H. ve Dinçer, Ç. (2011). "Okul öncesi dönemde karşılaşılan fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın bazı değişkenler açısından incelenmesi", *Eğitim Ve Bilim*, 38 (169):328-345.

Vlachou, M., Andreou, E., Botsoglou, K., & Didaskalou, E. (2011). "Bully/victim problems among preschool children: A review of current research evidence", *Educational Psychology Review*, 23(3), 329-358.

Yalçıntaş Sezgin, E. Y. (2018). "Okul öncesi öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin algı ve görüşleri: zorbalık davranışları tespitleri, zorbalık davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 85-104.

Yıldırım, R. (2012). "Akran Zorbalığı", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2):39-51.